

Bölüm 13

İNSAN VE SOSYAL ÇEVRE BAĞLAMINDA OSMANLI KEŞANİ'NİN GÖĞÜNÜ AYDINLATMIŞ İSİMLER

Mustafa HATİPLER¹

GİRİŞ

Eskiler “Şerefîl mekân fil mekin” derler, mekânları şereflendiren orada yaşayanlardır anlamında. Gerçekten de mekânları anlamlandıran şey, geçmişte orada yaşamış olanlar ve günümüze orada yaşıyor olanlar ve bu iki grup insanın ifade ettiği kıymettir. Eğer bir şehirde, bir kasabada, bir köyde sevdiğiniz birisi yoksa sizi oraya bağlayan diğer güzelliklerin ağırlığı çok da fazla değildir. O mekânı anlamlı kılan şey insanın sevdiğinin orada yaşıyor olmasıdır. Bu durum, o mekânda yaşamış olanlar için de geçerlidir. Geçmişte o mekânda yaşamış olanların arasında, normal insanlar olduğu gibi manevi önderler de vardır. Belki de o mekânları koruyanlar bu manevi önderlerdir. Bu manevi önderler aynı zamanda bütün insanlığın barış ve kardeşlik duyguları içinde yaşaması için gayret sarf ederler.

Tipik Osmanlı şehir kuruluşu, merkezde bir ulu cami (Cami-i Kebir), onun etrafında şekillenen bedesten, medrese, han, hamam şeklinde özetlenebilir. Başlangıç için doğru bir yaklaşım olan bu durum, daha sonra manevi önderlerle farklılaşmıştır. Hatta zamanla, o şehre gelenler için, o manevi önderleri ziyaret etmek, en başta gelen görev olarak kabul edilmiştir. Nitekim Keçezizade İzzet Mollâ'nın, sürgün cezası sonunda, Keşan'dan Edirne'ye geldiğinde, ilk olarak, Hasan Sezai hazretlerinin türbesine gitmiş olması buna bir örnek olarak gösterilebilir.

Bu anlamda, birçok Osmanlı şehrinde olduğu gibi, geçmişte, Keşan'ın da göğünü aydınlatan manevi önderler olmuştur. Bu çalışmada, Osmanlı Keşanî'nin göğünü aydınlatmış manevi önderler ele alınmıştır.

MANEVİ ÖNDERLER HAKKINDA

Osmanlı şehri; camiler, medreseler, bedestenler, hanlar, şadırvanlar, sokaklar ve evleriyle bir bütün olarak hayatı içine alan yaşam merkezleridir. Bu yaşam merkezlerinin küçük büyük ayırımı olmaksızın hemen hemen her birinde halkı ay-

¹ Doç. Dr., Trakya Ün., ESOBYO, mustafahatipler@gmail.com

Osmanlı Keşanı'nın içinde sayısız manevi önder yaşattığından şüphe yoktur. Bu sınırlı çalışmada, manevi olarak ve idari olarak hizmet etmekte öne çıkanlar üzerinde durulmuştur. Bu anlamda Rüstem Baba, Mercan Dede ve Süleyman Zâtî Efendi'nin manevi önderliğinin çok büyük etkisi olduğunu söylemek gerekir. Bu etkinin bu isimlerin yaşadıkları dönemle sınırlı olmadığı ortadır. Keza, Hersekzâde Ahmet Paşa ve Keçecizâde (Mehmet) İzzet Molla'nın da gerek sosyal olaylar gerekse yönetim konusunda Osmanlı Keşanı'na yol gösterdiği bilinmektedir. Özellikle Hersekzâde Ahmet Paşa, yaptırdığı eserler ve ortaya koyduğu yönetim anlayışıyla Osmanlı Keşanı'nın yolunu uzun süre aydınlatmıştır.

Toplumsal çırpınıların, çıkmaz, kaos ve bunalımla sonuçlandığı günümüzde, manevi önderlerin işlev ve görevlerini yapan kurum ve kişilere olan ihtiyaç ortadadır. Bu küçük çalışmadan murad, geçmişe övgü ya da menkıbe anlatımı değil, yaşanmış gerçeklerden dersler çıkararak günümüz insanına çözümler sunmaktır.

Günümüzde Türkiye'de ve Dünya'da, sosyal politikanın, toplumun bütün kesimlerini kapsaması son derece sevindiricidir. Ancak, sosyal politikayı salt ekonomik argümanlar üzerinde görmek, bir müddet sonra yeni çıkmazlara davetiye göndermek olacaktır. Sosyal politikayı, manevi cihetinin yanı sıra, manevi yönüyle de ele almanın, kalkınma ekonomisi içinde yer alan beşeri sermayeyi daha güçlü kılacağından şüphe yoktur.

KAYNAKLAR

1. Barkan, Ö.L., (1942): "İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, s. II, Ankara, ss. 279-304.
2. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, (1827): 9771 numaralı Maliyeden Müdevver Defter.
3. Beksaç, E., (2011): "Keşan Yerleşmesi'nin Kültür Varlıklar" *Yöre Dergisi*, Cilt:13, Sayı :145, Edirne.
4. Çapa, İ., (2014): "İstanbul Boğazını Koruyan Dört Gönül Sultanı", <http://www.hurriyet.com.tr/istanbul-bogazini-koruyan-dort-gonul-sultani-36230683>, Erişim Tarihi: 10.10.2019
5. Gümüşoğlu, D.,(2010): "Edirne Keşan'da Rüstem Baba Dergâhı" *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* ,Sayı: 53.
6. Günaydın, Y.T., (2011): "Hangi şehri hangi büyüyle tanırız", <https://www.dunyabizim.com/portre/hangi-sehri-hangi-buyuguyle-taniriz-h7096.html>, Erişim tarihi: 10.10.2019.
7. İnalçık, H., (2009): *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.*
8. Miyasoğlu, M., (1995): *Devlet ve Zihniyet*, İstanbul: Marifet.
9. Özyıldırım, A.E., (2002): *Keçecizâde İzzet Molla'nın Mihnet-Keşan'ı ve Tahlili*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
10. Şimşek, S., (2008): *Osmanlı'nın İkinci Başkenti Edirne'de Tasavvuf Kültürü*, İstanbul: Buhara Yayınları.
11. Tunca, A.,(2003): "Keşan'ın Tarihi Ve Kültürel Değerleri Hakkında", *Yöre*, 37-38, Edirne.
12. Yıldırım, R., (2007): *Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesi*, Ankara, TTK Yayınları.